

Uzasadnienie

Plan zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Twierdza Wisłoujście PLH220030 został opracowany na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 ze zm.). Obszar został zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. (Dz.U. L12/383 z 2008 r.), której aktualne brzmienie zawiera Decyzja Wykonawcza Komisji z dnia 16 listopada 2012r. w sprawie przyjęcia szóstego, zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. UE. L 24/58 z 2013r.).

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat, przy czym pierwszy projekt tworzy się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty.

Projekt PZO sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.).

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty położony jest w całości na terenie miasta Gdańska, nad kanałem Martwej Wisły. Zewnętrzną część Twierdzy, tzw. Szaniec Wschodni, porasta wtórny drzewostan złożony m.in. z topoli i klonów, zaś wzdłuż głównej drogi wjazdowej ciągnie się szpaler starych kasztanowców. Zewnętrzna fosa częściowo zarośnięta jest szuwarami trzcinowymi. Obszar Natura 2000 Twierdza Wisłoujście obejmuje kompleks ceglanych i ziemnych fortyfikacji z XVII, XVIII i XIX wieku, wraz z otaczającymi je starymi zadrzewieniami oraz dwoma fosami wypełnionymi wodą. Wewnętrzna fosa otacza centralną część Twierdzy, tzw. Fort Carrè, składający się z XVI-wiecznej Latarni i Wieńca oraz czterech XVII-wiecznych bastionów (Południowo-Wschodniego, Artyleryjskiego, Ostroroga i Furty Wodnej). Między wewnętrzną a zewnętrzną fosą znajduje się Szaniec Wschodni, na którego terenie znajdują się m.in. XIX-wieczne magazyny prochowe (w tym największy omawiany w literaturze chiropterologicznej jako Prochownia Szańca Wschodniego) i schrony. Głównym Zarządzającym terenem jest Muzeum Historyczne Miasta Gdańska.

Podziemia twierdzy stanowią zimowisko nietoperzy- jedno z największych w Gdańsku i drugie w województwie zimowisko nietoperzy Chiroptera (313 osobników w 2005 r., 161 osobników w 2011 r., 4-6 gatunków). Obserwowany znaczny wzrost liczebności hibernujących zwierząt (głównie nocka Natterera *Myotis nattereri*, rzadziej nocka rudego *M. daubentonii*) od momentu kiedy zaprzestano użytkowania podziemi twierdzy jako magazyny. W Twierdzy stwierdzono jedyne w regionie zimowisko nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* (załącznik II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, EN w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, VU w Europie). Gatunek ten obserwowany tu regularnie zimą (jedno z czterech największych zimowisk tego gatunku w Polsce), jak również w okresie migracji jesiennej (15% wszystkich nietoperzy odławianych w sieci przy wlotach korytarzy). Sąsiadujące z Twierdzą kanały i fosy stanowią optymalne żerowisko dla nocka łydkowłosego. Stwierdzono tu również nocka dużego *Myotis myotis* (załącznik II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) – zimą i podczas migracji jesiennej, sporadycznie zaś nocka wąsatka *Myotis mystacinus*, nocka Brandta *M. brandtii*, mroczka późnego *Eptesicus serotinus*, karlika większego *Pipistrellus nathusii*, gacka brunatnego *Plecotus Auritus* (odłowionego jeden raz 12.10.2011) i gacka szarego *Plecotus austriacus*). Obszar Natura 2000 utworzono z uwagi na występowanie nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* (kod 1380).

Jednymi z głównych zagrożeń są obecnie trwające remonty bastionów i stopniowe ich zagospodarowanie, co powoduje likwidację mikroschronień podczas prac konserwatorskich – wypełniane są szczeliny w murach, rozbierane są także wtórne XX-wieczne przemurowania. Do tej pory zagospodarowano Bastion Artyleryjski i Furtę Wodną – obiekty te nie stanowią już zimowiska dla nocka łydkowłosego, jednakże gatunek ten odławiany był w tych bastionach podczas jesiennej rojenia (2012r. informacja ustna M. Ciechanowski). Bastiony Artyleryjski oraz Furta Wodna mają również znikome znaczenie dla pozostałych nietoperzy. W dalszej przyszłości planowany jest remont i zagospodarowanie pozostałych dwóch bastionów (Ostroróg i Południowo-Wschodniego), co pociągnie za sobą zniszczenie kolejnych, obecnie nadal funkcjonujących kryjówek zimowych nietoperzy – już w chwili obecnej stan siedliska w Bastionie Południowo-Wschodnim uległ znacznemu pogorszeniu po rozebraniu w 2006 roku XX-wiecznej ściany, oddzielającej kazamaty od ucha. Większość prac (w tym strictly remontowo-konserwatorskie) wydaje się niezbędna z punktu widzenia ochrony zabytków, a zatem nieuniknione, zwłaszcza, że alternatywą dla nich byłoby całkowite zniszczenie obiektu (a więc i zimowisk nietoperzy) w perspektywie kilkudziesięciu lat. Zagrożenia z tej kategorii nie obejmują Prochowni Szańca Wschodniego, co do której nie planuje się zagospodarowania, ani też nie wymaga (z uwagi na znaczenie młodszy wiek budowli) większych remontów. Kolejnym zagrożeniem jest sąsiedztwo zakładu „Siarkopol”, do niedawna składowego i przetwarzającego duże ilości sypek siarki, co powoduje skażenie gleb i przede wszystkim, wód powierzchniowych, w tym kanałów (fos) stanowiących ważne żerowisko dla nocka łydkowłosego w okresie jesiennej akumulacji tłuszczu. Przy znaczącym zwiększeniu natężenia ruchu kołowego potencjalnym zagrożeniem jest też rozbudowa ulicy Sucharskiego, znajdującej się potencjalnie na szlaku wędrówkowym nietoperzy między letniami i zimowymi kryjówekami (wiosną i jesienią).

Stan ochrony nocka łydkowłosego we wszystkich Bastionach Twierdzy określono na zły (U2) z uwagi na niską liczebność oraz złe warunki mikroklimatyczne. Tylko w Prochowni Szańca Wschodniego stan ochrony oceniono na stan niezadowolający (U1).

Zaplanowane działania ochronne dotyczą zatem stworzenia możliwości hibernacji nocka łydkowłosego obejmując przede wszystkim poprawę warunków mikroklimatycznych poszczególnych obiektów Twierdzy: zawieszenie kotary z tworzywa sztucznego w miejscu rozebranej ściany do czasu jej rekonstrukcji, zakrycie kominków wentylacyjnych trwałymi drewnianymi lub metalowymi klapami, napełnianie zbiornika na wodę oraz nawilgacanie cegieł dziurawek, zmniejszenie światła krat poprzez naspawanie elementów blaszanych na kratę zamykającą wejście do głównej sali Prochowni. Zachowanie siedliska gatunku wymaga utrzymania obiektu samej Twierdzy, w której konieczne są prace remontowe. W przypadku ich podjęcia w Bastionach: Południowo - Wschodnim i Ostroróg zaproponowano utworzenie nowych schronień na miejsca hibernacji w naziomach (nasypach ziemnych) bastionów Ostroróg i Południowo - Wschodni oraz adaptację nowych pomieszczeń do zimowania nietoperzy w Bastionie Puckim i Świński Łeb. Zalecono też częściową wycinkę drzew zagrażających murom obiektów stanowiących obecne lub potencjalne zimowiska nietoperzy. Obiekt w przyszłości ma być udostępniany turystycznie. Określono zatem warunki korzystania z obiektu ograniczając długość oświetlenia w okresie jesiennej rojenia i niepokojenia nietoperzy o kresie hibernacji.

Zaplanowany monitoring będzie dotyczył corocznego zimowego /1-15 lutego/ liczenia nietoperzy w całym obszarze Natura 2000 Twierdza Wisłoujście PLH220030 – oparty o zmodyfikowaną metodykę GIOŚ. Dzięki monitoringowi prowadzonemu w okresie hibernacji nietoperzy możliwa jest kontrola warunków mikroklimatycznych i ocena przyczyn wahań liczebności gatunku na terenie obszaru. Ponadto w celu monitorowania występowania gatunku w obszarze należy corocznie w okresie jesiennej rojenia tj. wrzesień – październik prowadzić odłowy nietoperzy we wszystkich czterech Bastionach Fortu Carre.

Nie wskazano potrzeby sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody zapewniono udział osobom zainteresowanym i działającym w obrębie siedlisk gatunku w pracach nad tworzeniem projektu PZO. W tym celu zorganizowano cztery spotkania dyskusyjne, których tematem były zapisy w projekcie PZO. Informację o zamiarze przystąpienia do sporządzenia PZO zamieszczono na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku, stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku, tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Gdańska oraz w prasie.

Projekt planu zadań ochronnych został poddany udziałowi społecznemu na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 ze zm.). Udział społeczny został zagwarantowany poprzez ogłoszenie informacji o możliwości zapoznania z projektem PZO oraz o możliwości składania uwag i wniosków do planu. Informacje powyższe zostały zamieszczone w formie obwieszczenia:

- na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku od dnia 28.03.2012r. do dnia 28.05.2012r.;
- na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku z dnia 03.04.2012r.;
- na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Gdańska od dnia 13.04.2012r. do 06.05.2012r.;
- w prasie: „Dziennik Bałtycki” z dnia 04.04.2012r..

W trakcie prowadzonego udziału społecznego nie zgłoszono uwag.

Informację o projekcie planu zadań ochronnych zamieszczono w publicznie dostępnym wykazie danych, udostępnionym poprzez stronę internetową www.wykaz.ekoportal.pl, pod numerem 644/2011.

Projekt PZO przedłożono do zaopiniowania Regionalnej Radzie Ochrony Przyrody w Gdańsku 03.07.2012r. Nie głosowano nad uchwałą dotyczącą zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Twierdza Wisłoujście PLH220030. Członkowie Rady wnieśli uwagi, które rozpatrzono i wprowadzono do Zarządzenia. W projekcie zarządzenia wskazano na konieczność uwzględnienia wskazań do zmian w istniejących dokumentacjach planistycznych tj. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Gdańska oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Westerplatte – Twierdza Wisłoujście Miasta Gdańska, obszaru Natura 2000 jako obszaru objętego ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody. Wskazano również na konieczność wprowadzenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Port Północny I w mieście Gdańsku wymogów pozostawienia pasów zieleni wzdłuż ulicy Majora Sucharskiego.

Zarządzenie w sprawie planu zadań ochronnych zostało ponownie przedłożone do zaopiniowania Regionalnej Radzie Ochrony Przyrody w Gdańsku na posiedzeniu w dniu 11.03.2013r. Regionalna Rada Ochrony Przyrody zaopiniowała pozytywnie projekt zarządzenia. Wniesione przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody uwagi zostały w całości uwzględnione w zarządzeniu.

Projekt zarządzenia został uzgodniony, zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31 poz. 206) z Wojewodą Pomorskim, pismem nr NK.II.0041.5.2013.MM z dnia 10.04.2013r.